

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Introducerea Episcopului de Gherla.

În biserica parohială din Gherla a avut loc, Duminecă la 11 a l. c. introducerea Ilustrității Sale Dr. Vasile Hossu, noul mire al văduvitei dieceze.

Nu a fost aglomerare de mii de oameni, nu au alergat credincioșii cu miile din cele patru colțuri ale celei mai vaste dieceze a noastre, ci s'a celebrat, într'o liniște ce-ți aminteste de vremile patriarhale ale primelor veacuri creștine, o sfântă liturghie, în decursul căreia s'a cetit bula papală; s'a rostit o însuflețită vorbire de bineventare, la care a răspuns Arhiereul în cuvinte simțite, isvorite din caldă Lui inimă de părinte, ce ia în stăpânire turma cuvântătoare, ce i-s'a încredințat spre păstorire.

Și în simplitatea acestui act solemn, inimile au palpitat mai intensiv și ochii celor de față s'au umplut de lacrimi...

Erau lacrimi de bucurie, lacrimile recunoștinței, lacrimile fiilor iubitori, cari simțiau, după o vreme de părăsire, brațul viguros al părintelui suflesc, întinzându-se ocrotitor și plin de dragoste asupra lor.

Am respectat și noi sfântenia acestei simplități și o respectăm și azi, lăsând cuvântul corespondentului nostru din Gherla, căci a lor este bucuria și fericirea acestei solemnități.

Din parte-ne, credem că nu turburăm solemnitatea simplității, dacă ne alăturăm și noi la urările de bine ale miilor de credincioși din dieceza-soră, felicitându-i din toată inima pentru marele noroc, ce li-s'a rânduit din mila Provedinței.

Iar Arhiereului Vasile îi implorăm și noi cei de departe:

sănătate deplină și zile îndelungate, ca să poată realiza toate planurile mărețe și toate visurile frumoase, ce le-a avut, când a luat în mână sceptrul puterii.

E o muncă destul de grea și terenul e destul de părăginit, dar I. P. S. Sa e în cea mai deplină putere a bărbăției și darul Domnului va întovărăși pretutindeni activitatea apostolică a Unsului său.

Intru mulți ani stăpâne!

*

Gherla, 12 August c.

Cum Vă scrisesem în ultima corespondință, ziua de 11 August a fost designată pentru citirea bulei papale, adresate către cler și popor — a iubitului nostru Episcop.

Actul acesta în simplitatea lui, a decurs în mod solemn în ziua amintită, așa, că ziua aceasta va rămânea pururea în cea mai plăcută aducere aminte pentru toți aceia, cari au fost de față la liturghia din biserica parohială a Gherlei, carea deocamdată servește și de biserică catedrală.

La sfânta Liturghie a fost de față Ilustritatea Sa luând loc în primul scaun din dreapta presbiteriului. — A pontificat Rds. dr. Octavian Domide, canonic, celebrând canonicii dr. Petru Fabian și Gregoriu Pop, preotul Augustin Ciceovan, iar ca diaconi profesorul de teologie dr. Victor Bojor și Teodor Morariu, preot, director la „Concordia“.

După citirea Evangheliei, Rds. dr. Domide, urcă amvonul și mănecând din cuvintele sfintei Scripturi: „*Iată Mirele vine, ieșiți întru întâmpinarea lui*“, prin o vorbire avântată și de toată frumusețea, ținută în termeni izvorîți din căldura inimei tuturor fiilor acestei dieceze, arată bucuria și veselia, ce stăpânește astăzi în inimile tuturor, că ne-a sosit în pace și sănătos marele nostru Arhiereu, Părinte și Păstor, pe care cu atâta dor L-am așteptat, și care de câteva zile de când este în Gherla, prin bunătatea deosebită a inimei sale, prin afabilitatea și însușirile alese ale sufletului său, a cucerit pe toți, cu cari a grăit și au venit în atingere cu dânsul.

Publică apoi diplomă de numire, emanată din partea M. Sale Francisc Iosif, apoi citește în traducere românească bula papală de preconizare. — Textul acesteia este următorul:

Piu Episcopul, Servul Servilor lui Dumnezeu, Iubiților Fii, Capitlului catedral, Clerului și poporului Bisericii Armenopolitane sau de Gherla a Românilor de ritul greco-catolic, Mântuire și binecuvântare Apostolică!

Astăzi Noi, la biserica Voastră Catedrală Armenopolitană sau de Gherla a Românilor de rit greco-catolic, lipsită până acum de mângăierea Păstorului și față de care, fiind vacantă, în puterea Indultului Apostolic, căruia nu s'a derogat până acum întru oare-ceva — se ține de Preaiubitul nostru în Hristos fiu Francisc Iosif I. Impăratul Austriei, Regele Boemiei scl. și Regele Apostolic al Ungariei, să numească Pontificelui Roman de pe vremuri, persoana potrivită, ce este a se pune episcop al acelei Biserici, pe Venerabilul Frate Vasile Hossu, până acum episcop de Lugoj al Românilor, pe care amintitul împărat și Rege Francisc Iosif prin literile sale l'a numit spre aceasta pe lege, — cu plinimea puterii apostolice deslegându-l de legătura, cu care era legat de Biserica catedrală de Lugoj a Românilor, cu sfatul Venerabililor noștri Frați Cardinali ai sfintei Bisericei romane, cu autoritatea apostolică l'am acceptat și transferat, și l'am pus de episcop și Păstor al pomenitei Biserici Armenopolitane sau de Gherla a Românilor. Pe voi pe toți Vă deobligăm și Vă îndemnăm, ca pe numitul episcop, primindu-l cu cucerie, ca pe Părintele și Păstorul sufletelor voastre și dându-i cuvenita cinste, să fiți cu datorita ascultare față de admonițiunile și poruncile lui salutari, așa cât se vă bucurați: El, că a aflat în voi fi cucernici, iar voi în El părinte binevoitor. Apoi voim și poruncim, ca din îngrijirea și slujba Ordinariatului, care guvernează acum dieceza voastră, aceste litere ale noastre să se cetească în public, atât în adunarea capitulară, care va avea loc mai întâiu după primirea acestor litere, cât și în Biserica catedrală de pe amvon, în cea dintâiu sărbătoare legată.

Dat în Roma la sfântul Petru, anul Domnului 1911—16 Decembrie. A Pontificatului Nostru al IX-lea. Pius P. X.. (Urmează alte subscrieri.)

După cetirea acestora, pe urma cuvintelor cuprinse în documentul papal: „așa cât se vă bucurați: El, că aflat în voi fii cucernici, devotați“... arată oratorul datorința, ce o avem toți credincioșii acestei dieceze, de a corespunde ou iubire, supunere, ascultare și cu adevărata evlavie față de Păstorul nostru, ca așa să-i ușurăm și să-i îndulcim împlinirea misiunii sale sublimă dar grele, în vasta dieceză a Gherlei, unde îl așteaptă multă muncă. Oferește înaintea iubitului Arhieru inimile întregului cler diecezan și a poporului credincios, pline de recunoștință și mulțumită, de cele mai alese simțeminte de iubire și alipire față de Ilustritatea Sa, promițând solemn în numele tuturor, că vom fi tot mereu cu toții fii ascultători și supuși a unui Părinte atât de iubitor și îmbogățit de Dumnezeu cu alese virtuți și cu mari comori de cunoștință și experiență.

În numele lor prezintă Arhieredul dorit urările de binevenire, împrumutând spre aceasta cuvintele sfințelor cărți: *Să fie mâna Ta preste bărbatul dreptei Tale și preste fiul omenesc, pe carele ai întărit Ție.* Ps. 79. 18... *Și să-Ți deie Ție Dumnezeu din roua cerului și din grăsimia pământului,* și mulțime de grâu și de vin. Și să slujească Ție neamuri, și să se închine Ție domni, și să fi Domn fratelui tău, și se vor închina Ție feciorii tatâne-tău. — *Cel ce te va blăstăma: blăstămat să fie, cel ce te va binecuvânta: binecuvântat să fie.* (Facere 27, 29, 29).

Împlorează asupra marelui Arhieru binecuvântările cele mai alese ale lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Spiritul Sfânt, ale preacuratei Vergure Maria, ale sfântului Iosif, patronul diecezei noastre, ale sfinților Apostoli Petru și Pavel, ale celor

dintre Sfinți Părinți ai noștri și mari Arhieriei Vasile cel mare, Gregoriu cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de aur.

După terminarea cuvântării canonice Domide, care a fost într'adevăr clasică, exprimând în modul cel mai viu sâmbămintele adânci de dragoste, ce o nutresc toți fii acestei dieceze față de persoana mult doritului și iubitului Păstor, iea cuvântul Ilustritatea Sa. În termeni plini de căldură și cu ochii scăldați de lacrimi — mulțumește tuturor pentru dragostea, cu care e întâmpinat, spune, că la sfatul medicilor a trebuit să încunjure solemnități mai mari cu ocaziunea introducerii și întronizării sale, mulțumește tuturor pentru rugăciunile, ce le-au înălțat la tronul lui Dumnezeu pentru Dânsul în timpul morbului greu de care a suferit, și din care nu știința medicilor l'a scăpat, ci rugăciunile ferbinți făcute mai ales de clerul și credincioșii acestei dieceze; declară, că-și va jertfi întreaga sa viață pentru binele, înaintarea și prosperarea diecezei de Dumnezeu păzite a Gherlei, pentru binele neamului și al patriei. Roagă pe toți, ca prin dragoste adevărată, și mai ales prin rugăciunile lor, să-i fie spre ajutor întru chivernisirea acestei dieceze.

În urmă implorînd ajutorul lui Dzeu, binecuvântă pe toți, clerul și poporul, casele lor, familiile lor, pe copiii lor averile și țarinele lor...

Vorbirea Episcopului a produs o adâncă impresiune în inimile tuturor și a înduișat până la lacrimi.

Din aceasta vorbire s'au convins cu toții, că inima acestui Arhieru palpitează de o dragoste nespūsă față de Dumnezeu, față de Biserică și față de neam, și că are o voință mare de a lucra pentru binele acestei dieceze pe toate terenele.

După vorbirea Episcopului s'a întinat: „Întru mulți ani Dispunătorule“... s'a continuat sfânta Liturghie, la sfârșitul ei s'a cântat: Doxologia cea mare — drept mulțumită lui Dumnezeu, pentru că ne-a adus întreg, în pace și sănătos pe doritul inimilor noastre, pe care să ni-l țină preabunul Dumnezeu întru mulți ani în deplină sănătate, drept îndreptând cuvântul adevărului.

La prânz întreg clerul gremial a fost invitat la masa Ilustrității Sale.

Prima liturgie pontificală o va celebra Ilustritatea Sa Duminecă în 18 I. c. ziua aniversară a nașterii Majestății Sale.

Correspondentul.

Episcopia elină de Hajdudorog.

II.

Fiind fictive cauzele, pe cari bazându-se înființase Roma episcopia nouă, nici efectul, adică încorporarea parohiilor noastre în sinul acelei episcopii, nu poate sta!

Ca să arete preoții și poporenii noștri din chestie, că cauzele acele sunt fictive, *preoții au să facă o dechiarățiune, în care să spună autentic, că ei nici odată n'au folosit în cultul divin limba ungurească, la ce se provoacă Scaunul papal.*

Au datorință preoții a concherna cât mai iute adunarea generală a credincioșilor; acolo au să le facă

FOIȚA.

VISURI.

Din țara cu zimbetul etern.

— Note cu creionul. —

III.

Monte Cassino — Pisa — Florența — Certos — Fiesole
Firenze 21 Iulie n. 1912.

(Continuare și fine).

Veacuri au trecut și veacuri vor mai trece — căci roata vremii nu poposește, — și preste vremi înaintate: aceste blocuri mute cu conturi de daltă și vâpșele vor mai vesti departe peste hotare, că a fost în istoria lumii culturale și un luminis, unde zorile se crepau și amurgul se lăsa zi de zi peste mâni și genii binecuvântate, a căror cel dintâiu gând mănecă dela Dumnezeu și se sfârșia tot în Dumnezeu.

E vorba: că istoria se repețește. — S'a resvrătit din vremi în vremi mândria conștiinței omenesti și potopuri de sânge și de focuri au mai egalizat diferențierile sociale, câte îndepărtau cu violență dobitocească pe om de om, înălțând pe unii la mărirea zeilor și înhămând pe alții la jugul necuvântătoarelor; — se repețește istoria, da, și azi, căci panorama aceasta e zilnică și acum. — Dar oare pentru ce nu se re-

petesc și epocile strălucitoare din trecut d. e.: o eră de aur, un idealism de pe vremea cavalerismului, o artă glorioasă ca cea a renaissanceului ș. a.!? — Sunt tot atâtea întrebări laterale, la cari. poate viitorul de va mai putea răspunde, — noi însă nu!

Dar să ne oprim! Suntem în fortăreața artelor frumoase!

A înșira aci tot ce e de remarcant, — ar fi un lucru, ce n'are început și n'are capet... S'o tăiem deci cu plugul prin mijloc, și câte brazde vom ajunge, va fi, deocamdată destul pentru un reflex palid asupra câmpurilor de aur.

Lăsăm deoparte Turnul Catedralei, cel mai frumos turn al Italiei (84 m. înalt) și însași Catedrala (începută în veacul XIII. complet investită, apoi sfințită în 1436; — având 169 m. în lungime, 104 m. în lățime și 107 în înălțime!) — ambele excelent împunătoare prin frumuseță, — pomenim aci numai întrecăt: Accademia di Belli Arti (Galeria antică și modernă) cu picturi mai ales florentine din v. XIV—XVI.; Bargello — Museul Național pentru istoria italiană culturală medievală și modernă, mai ales cu sculpturi în marmoră și bronz de pe vremea renaissance-ului; Museul Arheologic cu rămășițe culturale grecești și romane; S. Lorenzo cu Noua Sacristie, de Michelangelo, destinat pe vremuri de mausoleu al familiilor de Medici.

Lăsând la o parte și frumusețile natu-

rale ale orașului, cu Grădina — Bobil ș. a. — facem un pas mare și ne oprim pentru câteva rânduri la cele mai suberb de frumoase două galerii de artă: Galleria Degli Uffizio și Galleria Palatina, numită Galeria Pitti.

În Galeria degli Affizie urmează pe rând: Colectia din opere din Raffael, Andrea del Sarto, Tizian, Tintoretto, Paolo Veronese; autori germani, francezi, spanioli, ca: A. Düner, Robens, Rembrandt, Velasquez ș. a. artiști din veacurile XVII—XIX.

În Școala Venețiană: opere de Lotto, Tizian, Iac. Tintoretto, Veronese, Giorgione, Bellini ș. a.

Apoi Salele de: Lorenzo Manaco, Botticelli, Leonardo (2 originale: Adorarea Magilor din 1252 și alta din 1481), sala Michelangelo (între multe altele ca originala: „Familia Sfântă, unicul original, — coloratură excelentă!); Școlile Toscană: cu opere mai mici; Tribuna cu opere de Raffael, Fra Bartolomeo, Pietro Perugino, Tizian, Van Dyck, Durer, Rubens, Corregio ș. a.

Diferite școli italiene, olandeze, germane, franceze ș. a. cu opere dela cei mai distinși autori.

Dela Galleria degli Uffizio duce nu coridor de 650 m. — preste Ponte Vecchio (preste râul Arno!) — aproape întreg investit pe ambele laturi cu opere mai vechi — drept în Galleria Pitti, care cuprinde vreo cinci sute opere alese dela cei mai aleși

cunoscută chestia episcopiei eline în toate amănuntele ei, au să-i reflecteze pe credincioși ca fiecare să mărturisească sâncer adevărul, să-i reflecteze, că au să joare pe ceea ce spun. Apoi să le pună întrebările: *cine? când? și cui?* și-a exprimat dorința de a avea o episcopie nouă? și că nu se află bine în cadrele actualei dieceze? Să se întrebe, că afla-și-ar liniștea sufletească în noua dieceză cu limba liturgică greacă? și sub eventuala păstorire sufletească a preoților de alt neam? a preoților ruteni? Să se i-a la protocol fasiunea credincioșilor, asemenea și *protestarea lor împotriva gândului de a-i despărți de diecezele, cărora au aparținut până aci, și împotriva gândului de a-le confîșca limba liturgică română.*

Cu privire la limba liturgică S. Scaun prescrie în bula pomenită: „poruncim să fie greaca veche, cea vernaculă (adecă limba vorbită de popor și nu cea maghiară cum ar vrea „Alk.“) însă *să se tolereze numai* în funcțiunile extraliturigice (adecă Liturgia întreagă e de a se servi grecește) și în acelaș chip cum este iertat amăsurat decretelor Sfântului Scaun a te folosi de ea în bisericile de ritul latin“.

„In trei ani preoții au să învețe greaca veche, până atunci folosesc

limba de acum (dar de probă pot face o Liturgie grecească, ca să știe credincioșii ce frumos sună!); este însă cu totul oprită limba ungurească, care nefiind liturgică, nici odată nu este a să folosi în sacra Liturgie“.

Aceste prescripțiuni nu i-au plăcut ziarului „Alk.“, pentru aceea n'a invrednicit să publice bula ad litteram, ci numai interpretată de el arbitrar. Cu toate că cei dela „Alk.“ în mare parte sunt preoți de ritul latin, totuși se par a dovedi o neorientare desăvârșită în cunoștințele rituali când, interpretând bula „Christifideles graeci“, zic: „Tehát az egyházi énekek, a responzoriumok, a prédikációk, a keresztlési, és temetési szertartások magyar nyelvűek lesznek (?!?)“. In care decret papal e spus, că cântările bisericesti în genere, responzoriile (ectenile, eschiamățiunea cu răspunsul cantorului), predicile, conferirea botezului și prohodul să fie făcute în biserica latină ungurește? Unde-i scris măcar aceea, că cele înșirate, — afar' de predică, — să se țină în limba poporului? Toate acele sunt de a se săvârși în biserica de ritul latin dela început până la sfârșit latinește. *Singur atunci e iertat, — se tolerează, — sub vecernia sau liturgia latină a cânta cântece în limba poporului, când*

vremea, până ce-și gată preotul rugăciunile prescrise, îngăduie răgas spre acele după responzoriul potrivit. Apoi la noi în ritul grec atâta vreme nu este după sfârșitul responzoriului numai la utrenie și la vecernie. Ei! da la Utrenie și vecernie cântările sunt cele arhaice compuse de ss. Părinți, și, pe lângă salvarea caracterului ritului oriental, nu se pot strămuta, sau schimba cu cântări cu motive nouă. Și de altfel în bula „Christifideles graeci“ nici pomană nu-i, că ar fi să se isprăvească ceva ungurește, ba din contră *se oprește cu cea mai mare strictețată folositul limbei maghiare, și e vorbă ca numai să se tolereze limbile vernacule în funcțiunile extraliturigice* în chipul în care se tolerează după decretale papali în ritul latin, dar nu în chipul abuzurilor unor biserice latine, unde de altfel responzoriile, prohodul, conferirea sacramentelor și binecuvântările (sacramentaliile) nici când nu se pot săvârși în limba poporului și nici nu s'au săvârșit nici odată! Eu mă mir cum nu sunt în curat preoții latini cu asta. Predica și catehizarea iară, lucru firesc, că celor ce vorbesc românește se va ținea românește, celor ce vorbesc ungurește, ungurește, iar celor ce vorbesc rusește, se va face rusește, adecă în limba, pe care o înțelege pe deplin poporul: în limba poporului.

Astfel deci deocamdată preoțimea noastră ar trebui să se țină strict de prescripția aceasta a bulei și să nu îngăduie absolut de loc folosirea limbei maghiare: Scaunul papal o oprește, poporul nu o cere, căci nu e limba lui. Să o folosească rutenii, dacă au îndrăgit-o așa de mult, desprețuindu-o pe a lor.

E timpul faptelor, tânguirile au trecut. Dacă preoții din parohiile românești își vor face datorința, cum nu și-au făcut-o înaintașii lor, dacă vor ținea trează în credincioșii lor dragostea față de limba lor maternă, care numai cea română poate fi, dacă vor cultiva-o mereu prin instrucția în școală, prin cateheze, prin atâtea și atâtea mijloace legali, — atunci, nici această nouă primejdie, ridicată asupra neamului nostru prin biserică, nimica nu ne poate strica. Deși incorporați de formă și pentru câțva timp în o dieceză străină de noi, — căci nu va dăinui treaba asta multă vreme, noi vom rămânea ceea ce am fost:

autori, între cari Fra Bartolomeo și Andrea del Sarto cu câte patru originale, Robens asemenea cu patru, Tizian cu cinci, iar Raffael cu șase opere originale; apoi Marillo, Tintoretto, Salvator Rosa și cei mulți înainte.

Am penetrat salele într-o zi de lucru. Fără exagerare fie zis, — aproape în fiecare sală lucrau pictori, copiind. Să fie fost la olaltă nu mai puțin decât vre-o 100 — puțin zis; tineri, bătrâni, clerici, femei în vârstă, fete ș. a.

Dintre biserici: în Biserica S. Croce e Monumentul lui Dante († 1321 refugiat în Ravenna) neîntrecut de poetic, mormântul lui Michelangelo († 1564 la Roma și deacolo transportat aci), alui Machiavelli († 1527) cu inscripția: „Tanto nomini nullum per e-logium“, iar vis-a-vis de Michelangelo: Galilei cu altă inscripție elogioasă.

Orașul păstrează cu multă pietate în originalitatea lor și casele în cari au locuit Galilei, Machiavelli, Dante. Pe casa acestui din urmă, sua două steme nobilitare e citatul din Dante: Inf. XXIII—94—95:

„Io fui nato cresciuto
„Soua il bel fiume d'Arno
„Alla gran Villa...“

În Biserica Catedrală la stânga pe table de marmoră e eternizat prilejul Conciliul florentin cu Sf. Unire din 1438. Textul îl voi da cu alt prilej, căci nu mai am vreme să mă estind.

In jur de Florența la 4—5 klm. e Cetosa, cu Claustru Cartanzian, oameni buni se primesc bine. In altă parte la înălțime de 295 m. e Fiesole cu catedrală din veacul XI. și un Claustru franciscan și mai sus — la 345 m. cu minuat aspect spre Florența. Obosit de drum, de impresii și de toate, te lași tolănit pe o frântură de zid ce duce dela înălțimea Claustrului franciscan la vale în Piața din Fiesole, apoi înapoi spre Florența — și ruamegi în tine tot ce ți-au imprumutat ochilor și sufletului săptămânile din urmă, — pe când pe elina de sub ziduri: zehrul de seara își imprăstie isonul peste umbrele amurgului.

Te pierzi așa aiurit privind în van și te trezești șoptind cu Giosue Carducci dela acelaș loc

„
„Su le mura, dal rotto Etrusco sasso
„La lucertola figge la pupilla,
„E un bosco di cipressi a i venit lasso
„Utula, e il vespero solitario brilla...“
„
„

1) Înțelesul:

Pe ziduri ridicate din stâncă etruscană Șopârta își rotește privirea încordată Un crânguleț de cipri se jelue de vânturi Și mândru se distramă amurgul solitar...

L. Roșiu.

români! În acești trei ani este destulă vreme să reparăm și construim ceea ce am lăsat să strice vremea din negrija noastră și nepăsarea noastră.

În numărul dela 18 Iulie n. ziarul „Alk.“ publicând, după cum găsește de bine, cuprinsul bulei de canonizare a noiei dieceze, spune cu răutate, că ziarele române văd în înființarea acestei episcopii un atac în potriua națiunii și neamului lor.

Mai mult, adaugem noi, prin noua episcopie se încearcă suprimarea libertății conștiinței, ce numai în Rusia se face, ceace de sigur va produce zarvă și încurcături.

Căci e greu, aproape cu neputință, de a te trezi deodată smuls din legătura cu cei de un sânge și de o limbă cu tine și aruncat în mijlocul unei comunități cu totul străine. De aceea să o știe „Alk.“ că prin incorporarea parohiilor românești la noua dieceză, spre durerea noastră, zarva, cearta zavistia va intra în sanctuarul cel sfânt. Românii nu vor îngădui, ca în biserici zidite din agoniseala și osteneala lor, să se slujască Domnului în un graiu nepriceput de ei. Cei ce au împins lucrurile așa de parte vor trage consecințele, căci doară scris este: cel ce seamănă vânt, va culege furtună!

E limpede doar, că înființarea episcopiei, s'a făcut nu îndemnați de lipsa sufletească a credincioșilor, ci din acel motiv, ca să fabrice cu forța și în grabă mulți, mulți maghiari, că ce va fi, dacă se vor spori așa de tare naționalitățile, și în deosebi Românii, cari deja sunt aproape de patru milioane? „Alk.“-ul, ziarul catolic, care ar fi chemat, să vestească adevărul, n'a știut să spună o singură lipsă sufletească, care ar pretinde imperios înființarea episcopiei eline. „Alk.“-ul numai atâta știe zice: „A vallásos élet, szüksége hajtotta a megvalósulás útjára a magyar gör.-kath. püspökséget. Ezt mindennél (?) jobban bizonyítja a pápa és a király hozzájárulása“. Intocmai așa argumentare-i asta, ca răspunsul, ce l-au dat jidovii la întrebarea lui Pilat, că ce vină îi bagă lui Hristos?: „Dacă n'ar fi fost om vinovat acesta, nu ți-l'am fi dat ție spre judecată“.

Scrisoare din Teaca.

Notițe despre Teaca. — Adunarea despărțământului. — Producțiune teatrală.

Sunt trei ani, decând despărțământul Reghin al Asociațiunii la propunerea Părin-

telui Protopop din Reghin Arton M. Popa, văzând că numărul comunelor aparținătoare aceluia despărțământ e prea mare pentru ca să se poată desfășura o activitate rodnică, a hotărât ca comunele din Câmpie să fie dismembrate de despărțământul mamă și să formeze înșile un nou despărțământ cu sediul în Teaca. Că propunerea a fost la loc se vede din frumoasa muncă ce a dezvoltat-o acest nou despărțământ în decursul alor trei ani de existență.

Teaca este o comună mare săsească, unde Românii până la 1876 nici parohie nu aveau, pentru că erau puțini și săraci ca vai de capul lor, și cei mai mulți servitori pe la jupânii sași. La anul 1876 s'a cumpărat la marginea satului dela un sas casa, carea le servește până astăzi „bieților valahi“ de biserică, și s'a mutat totodată și sediul protopopesc al Fărăgăului dela Cosma într-această comună, carea tot mai mult începe să fie un centru al Românilor din jur, având acolo o filială a băncii „Bistrițana“ și doi advocați români. În anii din urmă scaunul de protopop îl ocupă Părintele Protopop Nicolae Solomon Aron, care atât prin viața sa cu adevărat preotească, cât și prin activitatea sa culturală se numără astăzi printre cei mai cu inimă preoți ai noștri.

Înainte cu câțiva ani în Teaca aveam o școală veche necorăspunzătoare, o casă parohială slabă de lemn și o biserică nu tocmai bine îngrijită — astăzi avem o școală frumoasă edificată abia de trei ani, lângă aceea locuința învățătorului, casa parohială veche dărâmată și în locul ei zidurile încă neterminate ale viitoareii căsi parohiale, ridicată cu cheltniala Părintelui Protopop, care, fiind văduv, se vede că toată agoniseala sa o împarte cu filii săi sufletești totuși nemulțumitori, căci rugați fiind să ajute și ei barâmi cu cărașia, refuză împlinirea cererii atât de juste, făcându-se vinovați de urâtul păcat al ingrătitudinei; în școală — acolo e de prezintă locuința Părintelui Protopop — pe părete un plan frumos de biserică aprobat de către inginerul arhiedecezan, era planul bisericii ce o să se ridice în curând în Teaca.

Mărturisesc, am rămas nimicit de atâta prosperare în vreme așa de tot scurtă și oftând m'am gândit, că oare ce ar fi de noi dacă în toate părțile am avea astfel de conducători.

Iată ce au putut face cele abia 600 de suflete conduse de numai patru conducători vrednici, cari nu se mânăncă unii pe alții ca prin alte centre, ci lucră mână în mână pentru ridicarea poporului!

Era Duminecă în 4 August. Ne-am dus și noi ca să fim de față la serbările culturale din Teaca și la producțiunea teatrală ce avea să se țină deodată cu adunările despărțământului Asociațiunii, și a fondului de teatru. După o ploaie bunișoară ne-am adunat câțiva intelectuali și destul de mult popor în casa sasului, astăzi casă a lui Dumnezeu, și am ascultat frumoasa vorbire de deschidere a directorului despărțământului care este dl adv. dr. Eugen Bran. Ne-a vorbit despre însuflețire, care singură este în stare să producă fapte mari.

Poate acestei însuflețiri este a i-se mulțumi, că secretarul despărțământului ne-a putut raporta despre împrejurarea, că nici o comună aparținătoare acestui despărțământ n'a rămas fără prelegeri populare ținute în

cele mai multe părți de câtră puținii intelectuali din Teaca vectorați de trăsura așa numită culturală trase tot de cai deveniți și ei culturali ai protopopului, și de câțiva preoți harnici, așa că de astădată cu drept cuvânt trebuie să zic, că puțul a întrecut pe mamă, deoarece pe cât știu eu despărțământul Reghinului, deși înființat de mai bine de 25 ani, numărând numai Reghinul singur peste 20 de intelectuali, nu a făcut-o aceasta.

Acestei însuflețiri este a i-se mulțumi, că Dmna dr. Bran a dat resp. a adunat cutrezând sate și orașe peste 12000 de coroane pe seama bisericii. Și tot acestei însuflețiri este a i-se mulțumi, că dl avocat Vescan, deși neunit, este printre cei dintâi binefăcători ai acestei parohii, și că filiala „Teaca“ a fondului de teatru se poate lăuda până acuma cu șeasă producțiuni teatrale ținute în comunele aparținătoare ei, iar în centru cu o mare serbare culturală aranjată acuma-s doi ani cu concursul binemeritaților noștri bursieri ai fondului de teatru Mărcuș și Crișan împreună cu o expoziție de lucruri de mână și cu tombolă în favorul bisericii, plus două producțiuni teatrale în cei din urmă doi ani.

Dacă însă la adunările de după amiază nu s'au prea grăbit să ia parte intelectuali noștri din jur — poate de frica ploii, ori doară de teama că vor fi constrâși să-și solvească taxele de membrii în restanță la nuii pe câte mai mulți ani — cu atât mai mulți au luat parte la producțiunea teatrală, ce s'a predat în sala zisă „mare“ a hotelului Riemer, unde de mulțimea publicului s'a produs o caldura de nesuferit, o adevărată baie de vapor.

S'a predat cu mult succes tragedia în trei acte „Blăstăm“ de Ludovic Dauș. Dna Zoe Birtolon în rola Roxandei ne-a cucerit pe toții și ne-a mai dat odată ocazia să-i admirăm talentul de adevărată actriță, apreciat nu de mult și în Reghin. Dșoara Mălința Bran, deși întâiu pe bină, a secerat ropote de aplauze, iar Dșoara Emilia Laslo a interpretat peste așteptare rola grea a Anei, a femeii pribege și nebune. Dl Ionel Harșa, elev al conservatorului din Viena, precum și frații Miclea au dat dovadă a nu știu câte oară de frumoase talente, cari n'ar trebui lăstate în părăginitie. În general tragedia a reușit peste așteptare.

Scăpați din baia de vapor am admirat jocul ținut în pavilionul din grădină. Am fost fericiți de a vedea și câteva costumuri naționale, între care pe cel al dșoarei Mălința Bran, a dnei Zoe Birtolon, al dșoarei Vescan și cel mai frumos al dșoarei Mărioara Duma, o originală împrejurătoare din Topliță. Durere însă, că cele mai multe doamne și domnișoare nici în aceste vremuri de restriște pentru neamul nostru nu-și aduc aminte de pilda ungueroaicelor de pe vremea absolutismului, când toate se prezentau la petreceri numai și numai în costum național, și că ale noastre și astăzi prefer scumpele costume franțuzești, deși aceste se pot purta numai la una, cel mult la două petreceri. Eu cred că de acuma toate petrecerile noastre ar trebui să fie numai și numai costumate.

Le-am scris acestea nu ca să tîmăiez unuia sau altuia, ci convins fiind, că conducătorii din Teaca sunt oameni la locul lor, cari se știu însuflețiți de cauza neamului și

când e vorba de binele public și știu jertfi bani, comodități și timp și sunt vrednici ca să fie urmați de cât mai mulți dintre ai noștri.

Minor.

Academia română.

Concursuri pentru premii.

1912.

A) Premii pentru cărți publicate.

(Continuare).

II. Premiile Secțiunii literare.

4. *Premiul Demostene Constantinide*, de 4.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1914, pentru o scriere de literatură, de filologie sau artă, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decembrie 1913.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1913.

5. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1915, pentru o scriere de literatură sau de filologie, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decembrie 1914.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1914.

6. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei (divizibil), se va da, în sesiunea generală din 1915, pentru scrieri de literatură sau de filologie, cu cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decembrie 1914.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1914.

III. Premiile Secțiunii istorice.

7. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei (divizibil), se va da, în sesiunea generală din 1913, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decembrie 1912.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1912.

8. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1913, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decembrie 1912.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1912.

9. *Premiul Demostene Constantinide*, de 4.000, se va da, în sesiunea generală din 1915, pentru o scriere socială sau istorică, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decembrie 1914.

Terminul depunerii la cancelaria Acade-

miei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1914.

10. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei (divizibil), se va da, în sesiunea generală din 1916, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1913 până la 31 Decembrie 1915.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Decembrie 1915.

(Va urma.)

Spicuiiri.

Foile din lumea întreagă.

Dăm mai în jos — după un ziar strein, însemnări interesante despre cifra ce-o ating foile din lumea întreagă. După continente Europa are, se înțelege, cele mai multe foi și încă Germania are peste 10.000; Franța 9000; Austro-Ungaria 5600; Anglia 4400; Italia 3000; Spania 2000; Rusia 2000; Belgia 2200; Svițera 1200; Danemarca 1450; Holanda 2000; Svedia 1000; Norvegia 600; România 600; Turcia 580; Grecia 150; în Bulgaria și Portugalia mai puțin de 100 foi.

În Statele-Unite apar peste 21435; în Canada 1200; în Brazilia, Mexico și Chile câte 300; Venezuela 170; Ecuador 40; Argentina 750 de foi.

În Asia apar peste 2000 de foi; India 1800; Australia 1000 de foi. În celelalte țări numărul foilor nu trece cifra de 100.

Precum se vede așa dar și din aceste cifre, numărul foilor e mai răspândit în părțile a căror locuitori stau pe un nivel mai înalt de cultură.

Cele mai multe foi apar în limba engleză, urmează cea germană, franceză... și în limba românească apar peste 640 de foi. Tirajul în care apar e foarte variu. Se pare însă că un jurnal japonez bate recordul în aceasta privință, apărând zilnic în 400.000 de exemplare.

Reviste.

Nona instrucțiune de asentare.

Ministrul de războiu acum trimite comisiunilor de asentare noaua sa ordinațiune. Ordinațiunea ministrului de războiu împarte în 4 grupe defectele după cari trebuie clasați ceice ajung la asentare. Din instrucțiunea ministrului de războiu reese, că dintre cei ajunși la asentare numai chiar aceia se vor conzidera de neapți pentru serviciul militar, cari sunt orbi de amândoi ochii, sunt surdo-muți ori nebuni. La serviciul militar se primesc de acum înainte și aceia, cari au următoarele defecte trupesti: Sunt cu capul nenormal de mare sau deformat numai întruatâta încât pot purta șapcă, aud greu de amândouă urechile, sau sunt surzi numai de o ureche, când timpana le e spartă, dar totuși aud greu. Se vor asenta

și aceia cari sunt gângavi, au fractură de os vindecată, dacă un picior li-e mai scurt ca celalalt, sau le lipsește un deget dela mână sau au cu unul mai mult. Cei cu talpa oablă să se asenteze la husari.

De cei de clasa a doua se țin surzii, sau aceia, cărora le lipsește conca urechii, sau cari așa sunt de gângavi, încât cuvintele lor nu se pot înțelege. Cei asentați în clasa a tria numai în timp de războiu pot fi chemați la serviciu activ. Aceștia nu pot fi siliți la deprinderea armelor, ci numai la meșteșug etc. Ostașii din clasa a treia sunt aceia, cari au fața diformă, sau nasul le prezintă astfel de defecte, cari îi împedecă în respirație.

În sfârșit în clasa a patra sunt aceia cari nu sunt apți de nici un serviciu: surzii, surdo-muții, orbii și nebunii incurabili.

Acum e rândul femeilor.

Noutăți.

Să contribuim pentru fondul ziaristilor noștri. *Intinzându-ne obolul pentru ziaristii noștri, cari duc o viață dintre cele mai istovitoare, întru luminarea neamului, îndeplinim una dintre cele mai naționale fapte.*

Arhiducele Salvator și jocurile naționale române. La băile Herculane, unde petrece arhiducele Salvator. Sâmbătă seara după-ce a ascultat imnul regal și-a exprimat dorința de-a vedea jucându-se o „horă românească”. Dorința arhiducelui a fost împlinită.

Vlaicu, va sbura Duminecă în 18 August st. n. la Alba-Iulia. Comitetul aranjator lucră din răspuțeri pentru o cât mai deamnă reușită a sborului. Să alergăm cu toții și să sprijinim pe marele nostru aviator, învidiat atâta de șovinistii noștri patrioți — spre mândria noastră!

La Verșet a sburat în fruntea unui public imens, făcând virajuri splendide. După Alba-Iulia va sbura la Oșorheiu.

Patrioții noștri cari și-au vestit cu mare zarvă *marile* întreceri de sbor — zilnic se dau de-a dura. — În Măcău aviatorul Tóth a căzut în nămolul Murășului dela înălțime de câți-va metri — sdrobindu-și dibacea mașină — iar pe erou — rănit — abia l-au tras din nămolul cleios. Și tot mai fac sfară în țară, cu aviatica lor!

„Turnul de veghe” al fișiciei „Ujság”. Descreeeratul incredințat cu mângălierea numitei rubrici în hyperșovinista fișică dela Cluj iar aiurează. Ți-e mai mare scârba cu câtă ură malițioasă scrie despre tot ce-i românesc. — Dă să meargă voinică porodiță — ori ce crezi, că nu te înțelegem?

Atentatorul lui Cuvaj osândit la moarte prin ștreang. La 8 Iunie a. c. studentul croat Luca Lukics a atentat la viața lui Cuvaj, banul croat. Studentului nu i-a reușit planul. Fiind prins dimpreună cu tovarășii părtași unei conjurațiuni spre acest scop — au fost judecați în Agram și anume Lukics la moarte prin ștreang, ceilalți la temniță grea.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru edificarea bisericii gr.-cat. română din Suciag, sau mai primit până în prezent următoarele daruri în urma apelului lansat: „Someșana“ institut de credit în Dej 5 cor.; parohia Ciunga 3 cor.; „Șoimul“ institut de credit în M.-Uioara 10 cor.; parohia Lechințioara: Iosif Bogdan preot 20 cor., Petru Ștefan cantor 1 cor., Ana Vancea 1 cor., mai mulți credincioși 7 cor. 40 fil., total 29 cor. 40 fil.; parohia Retiștea: Paul Anca preot 1 cor., mai mulți credincioși 3 cor. 80 fil., total 4 cor. 80 fil.; Ioan Mihalea paroh vice-protopop Onor. în Aghireș și colectați de dânsul 36 cor. 10 fil.; parohia Adamuș și fișa Dămbău: Ilariu Dulau preot 1 cor., mai mulți credincioși 5 cor. 80 fil., total 6 cor. 80 fil.; parohia Sânmărtinului-sărut: Vincențiu Nemeș vice-protopop Onor. în def. 2 cor., Samson Oniga inv. 1 cor., Elia Hirean paroh 2 cor., Ilea Ioan econom 1 cor., Ilea Vasile econom 1 cor., total 7 cor.; parohia Chibelea-Santioan 2 cor. Marinosilor donatori, a cărora nume va fi scris în „Cartea de aur“ a bis. noastre, le exprimăm cele mai mari mulțumiri. Suciag la 7 August n. 1912. B. Rusu preot, I. Sumurducan curator rac.

Apel. Comitetul bisericesc și senatul școlar parohial din Bucium-Șasa, a hotărât în ședința din 2 Aug. a. c., ca din incidentul aniversării de o sută ani de la înființarea școlii lor, să ridice un monument neuitărilor preoți și învățători: A. David, Macaveiu David, Simeon David, Iovu Băbuț, Iosif Ciura, Ioan P. Reteaganul și Ioan Munteanu, cari au muncit și ostenit pentru prosperarea și înaintarea învățământului acestei școli.

Neavând mijloace disponibile pentru ridicarea proiectatului monument, fac apel călduros către toți foștii elevi, rude, colegi, prețini și cunoscuți ai susamintitorilor preoți și învățători să contribuie cu sume cât de modeste la înfăptuirea acestei mărețe lucruri. Numele tuturor contribuabililor cu amintirea sumelor dăruite, pe lângă aceea, că se vor publica în ziare, se vor mai înscrie într-o condică, care se va așeza spre păstrare în arhiva parohială-școlară din loc, ca vecinică dovadă despre recunoștința și venerațiunea lor arătată față de amintirii preoți și învățători.

În speranță, că apelul acesta va avea deplin răsunet în inimile cărora se adresează, rugăm ca ori-ce contribuții să se trimită cel mult până în 1 Sept. n. a. c. la adresa d-lui Marian Sas, învățător Bucsonysza (Alsófehér m.) Bucium-Șasa, 7 August 1912.

Teatrul dela Mocira. Ideea anului inspirat ca Baia-mare să fie filiala „Societății pentru fond de teatru național“: trup s'a făcut. Președintele Gavriil Barbul s'a putut bucura, văzându-și ideea aceasta realizată chiar în curtea lui. S'a jucat adecă la Mocira lângă Baia-mare piesa: „Dela Sud la Nord“, la care au luat parte o mulțime de intelectuali din jur și popor foarte mult, cât și-a crescut inima. Deee bunul Dumnezeu ca și pe aici să se familiarizeze lumea cu teatrele, așa ca în tot satul să se formeze câte o filială a societății teatrale românești sub conducerea învățătorului din loc ori altui tânăr inteligent din apropiere. De altcum cât a fost lumea de doamnă de teatru și vorbă românească ne-o arată și profitul considerabil încasat cu acest prilej. Iar debutanta d-soară Rozica Berindau din Baia-mare pe lângă aplauzele și gratulările multe a câștigat și inima unui tânăr logodnic. *Corespondentul.*

Invitare la Serbările culturale din Diciosânmărtin (Dicsőszentmárton) ce se vor aranja în 28 August n. 1912 (ziua de sf. Marie), de comitetul despărțământului Diciosânmărtin al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român“ cu prilejul adunării generale ordinare. Ordinea serbarilor. I. La orele 10 a. m. serviciu divin în biserica gr.-cat. din loc. II. La orele 12 din zi adunarea generală cercuală a despărțământului. III. La orele 3 p. m. deschiderea expoziției de jocuri naționale. Impărțirea premiilor pentru jucători. Petrecerea populară. IV. La orele 7 1/2 seara teatru, care se va preda de o societate de diletanți din Blaj sub conducerea distinsului nostru măiestru d. Iacob Mureșianu. Se vor juca: 1. „Geloșii“ și 2. Millo director sau Mania posturilor. După teatru urmează dans. V. Adunarea generală, expoziția de jocuri naționale și petrecerea populară se vor ține în piața Direcțiunii financiare din Diciosânmărtin, toate celelalte serbări și expoziția de țesături și cusături românești se vor aranja în localitățile hotelului „Național“, unde la cas de timp nefavorabil, se vor ține toate serbările. În tot dechursul serbarilor stă deschisă expoziția de lucruri de mână și țesături românești. De încvartirarea P. T. d. oaspeți se îngrijește un comitet de încvartirare sub prezidiul d-lui Atanasie Beșă, căruiia rugăm să se adreseze cei interesați. *Damele sunt rugate, să se prezente încât se poate în costum național. Comitetul despărțământului.*

Nouă foaie românească în America. În America a început să apară o nouă foaie românească: „Glasul vremii“ sub direcția lui Ion Scheopul fost redactor la „Tribuna“. Este o foaie rară „Glasul vremii“ purtând inădevăr nota aceea a înstrăinării și dorului de casă, care ar trebui să caracterizeze fiecare șir trecut dincoace peste Atlantic.

Scriitorii noștri și literatura. Cetim în „Flacăra“ Ion Minulescu marele poet simbolist a scris o dramă. *Corneliu Moldovan* scrie un roman. *Oreste* pregătește un volum de poezii. *Gh. Diamandi* a scris o serie de scrisori din călătorie, iar *Cincinat Pavelescu* pregătește o comedie de salon.

Mijloc în contra căldurilor prea mari. În vreme de călduri mari putem folosi anumite mijloace destul de simple și cu efect multumitor. Și anume: să ne îmbrăcăm subțire și mai ales în vestimente de culoare albă. Se ne ferim de mâncări grase, de zaharicale și beuturi spirituoase. Să facem mișcare, ca arterele să ni-se dilate și astfel să putem asuda cu ușurință. În urma acestuia pielea ni-se roșește și asudând abundent vom simți o răcoare plăcută. La fel e foarte recomandat să suflăm tare din plămâni ca apă ce este în corpul nostru să evaporeze cât mai iute.

Vietuitoarele din adâncimile mărilor. Până mai în vremea din urmă s'a crezut, că peștii la adâncimi de tot mari nu pot viețui. Că ce adâncimi au mările sunt aproape neînchipuibile. În Oceanul-pacific, lângă insula Guam: 9636 m. — pe când Himalaia de numai de 8840 m.

Animale vii s'au scos dela o afunzime de 6000 m. — probabil deci că se vor fi aflând și mai jos. Fundul mărilor se studiază cu diverse colori de lumină. Cu acest mijloc s'a aflat fundul Oceanului obșus cu un mol foarte mărunț. Atlanticul cu un mol trandafiriu, celelalte diferite.

Posta Redacțiunii.

„Gazeta Transilvaniei“. Se vede, că la Dvoastră n-a sosit încă Nr. 84 al „Unirii“.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După BOLANDEN.

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.
(Continuare).

Aceste două întrebări le-a mărit și mai mult curiozitatea; căci Chatillonul era reședința lui Coligny, iar Armel era un castel regesc.

Contele șiret s'a folosit de ocazie, să afle totul.

— Castelul Armel apare ca o ruină fiindcă membrii familiei regale, de ani de zile nu l-au mai cercetat.

— Asta se înțelege ușor! Membriilor familiei regale ie-au trecut orice voie să mai cutriere fortărețele și castelele din provincii. Nu pentru că în acelea s'au întâmplat multe nenorociri. — Știi bine ce s'a întâmplat numai la Amboise.

— Asta pentru totdeauna va rămânea o pată pentru Franca, zise contele Autremont, spre marea mirare alui Balafre.

A contribuit mult și împrejurarea, că atacul s'a îndreptat nu într'ată în contra regelui decât împotriva Guiseilor.

— În contra Guiseilor? Asta-i ceva nou pentru mine, a zis străinul, Nici n'am știut nimic până acum.

— Da împotriva Guiseilor a fost plănit replică de nou Artur. Cunoșc în amănunte începutul și ținta complotului doar și eu am fost mestecat în tot lucrul. Copilul meu m'a inițiat în toată conjurația. — În adunarea dela Nantes, pe care au ținut-o reprezentanții satelor hugenote, a presidiat

La Renandin, care a fost în strânsă legătură cu principele Conde, cu a cărui învoire a mers în Anglia și a legat alianță cu ei și cu hugenoții. Aceasta alianță s'a și făcut cevaș mai târziu. — Renandin a cutrierat Elveția și întreagă Franca, pentru ca pe nobilii protestanți să-i unească mai strâns. Pe lângă aceea Renandin era dușman nelm-păcat al Guiseilor.

— Și asta n'a fost rușine pentru el — l-a intrerupt Balafre, căci doară tocmai Guisei au falsificat documentul cu care au scăpat pe Balafre.

— Știi, asta-i slabă recunoștință — a zis Autremont. — Așadar acesta-i Renandin, pe care parlamentul l-a judecat să fie exilat în Dijon, iar Guiseii l-au scăpat. El a presidiat la adunarea din Nantes, — unde a acuzat pe Guisei cu faptul, că ei voiau să nimicească deopotrivă familia domnitoare și pe nobilii mai distinși ai Franciei. — Pentru aceea trebuie să-i strivim. — Atunci conjurații s'au sfătuit să meargă la curte vreme cinci sute de nobili și să pretinză exercitiul liber al religiunii protestante. La caz când vor fi refuzați, vor prinde pe regele și pe Guisei, vor convoca staturile și guvernarea o vor da lui Antoniu de Navarra.

— E ceva ridicol, dar tocmai la sfatul Guiseilor, a edat regele edictul de toleranță pentru hugenoți și a oprit orice asupra religiei protestante.

Cu toate aceste conjurații au mers departe, făurindu-și planul dușmănos — zise oaspele.

— Adevărat, că-i așa! i-a replicat con-

tele. Hugenoții au dorit și mai multe, nu numai libertatea religioasă. Au voit să pună mâna pe putere, să formeze o monarhie și să strivească cu totul pe Guisei, cărora Franța în multe privințe trebuie să-i fie mulțumitoare.

— Nu și-au reînnoțit hugenoții planurile lor făcute în Amboise, cu șapte ani mai târziu în Meaux? — a întrebat oaspele.

Acolo aproape le-a succes să pună mâna pe regele Carol, — care a fost silit să vagabundeze noaptea întreagă, pentru ca să scape de sabiile hugenoților. Regele chiar și azi spune: „Fără ajutorul principelui Nemours și a prietenilor mei din Elveția, viața mi-ar fi fost în pericol”. — Se vede, că hugenoții sunt aderenți ai conjurațiunii și ai omorului de rege.

— Asta provine de acolo, că le-au denegat exercițiile liber ale religiei. — zise Autremont

— Cum dl meu? Deja edictul de toleranță din 1562 a asigurat hugenoților libertatea religioasă, cu condițiunea, că nu vor mai pune la cale conjurațiuni, nu-și vor aduna miliție și nu vor dărâma bisericii de ale catolicilor. — În anul următor edictul s'a întărit de nou cu adausul, că hugenoții își pot deprinde religia chiar și pe moșiile domnilor lor feudali. Nici atât nu le-a fost destul calvinilor. Au pretins dela regele lucruri noi. Și au fost atât de obrasnici, de-au amenințat pe regele cu continuarea războiului civil, dacă nu le va implini cererile. — Atunci Carol IX în mânia lui s'a adresat astfel hugenoților: „Ieri ați pretins numai edictul de toleranță, azi pretindeți drepturi egale, mâne veți voi să ne stăpâniți voi și să ne alungați din țară”.

— Negreșit, că lucrurile stau cum le spui, zise Autremont. Poate cam așa stă și politica casei domnitoare și de aici provine neîncrederea hugenoților.

— Chiar din contră a zis Balafre. Politica guvernului e mai mult pe partea calvinilor decât a catolicilor. Și asta e ușor de explicat. Domnitorilor de multe ori ordinațiunile papale le cauzează mari neplăceri. Protestantismul din contră a ajutat întotdeauna absolutismului coroanei, tutucât cu conducerea afacerilor bisericesti sunt încredințați calvinii. Cel puțin situația o aflăm în Germania și în Anglia. — Pentru ce nu poate fi așa și la noi în Franța? Să știe, că Francisc I, a urmărit politica lui Henric VIII din Anglia, care a fost dușmanul papei și după aceea s'a dat pe partea calvinilor germani împotriva lui Carol V. — Și ce a făcut în atari împrejurări regina — mamă? Nu favorizat pe hugenoți față de catolici? Nu propus învățăturile lui Calvin și a principilor, ajutorată de Episcopul din Venetia? Pentru că erau în Genf cu toții așa suduiau religia calvină! — N'a disconziderat posturile catholice și n'a ascultat mai bucuros predică protestanților? N'au mâncat Vinerea carne la masa regească, singur pentru ca să și bată joc de catolici și dogmele lor. Cine mai poate vorbi acum de-o politică catolică a curții sau cel puțin de-o convingere catolică?

— Toate acestea le-am auzit, dar nu le-am crezut — a replicat Autremont.

— Sunt fapte dle! Crede-mi mie, care în cele mai multe am fost martor ocular. — Cu toate acestea să nu crezi, că eu sunt dușmanul curții domnitoare! Eu sunt francez,

prietenul patriei mele, supus credincios al regelui și tocmai voiesc să fac serviciu regelui, serviciu care va fi mai amar chiar și decât moartea.

Când a exprimat ultimele cuvinte față de i-s'a aprins de mânia.

Reginald îl privi ca și când ar dori să asculte tot mai multe dela prietenul său.

— Deși eu îți cred toate, totuși multe le trag la îndoială, a zis contele după puțină vreme. — Dacă curtea și politica ei e pentru protestanți atunci pentru ce se mai continuă războiul în contra hugenoților?

— Pentru că curtea e constrânsă să poarte acest războiu — a răspuns oaspele. Poporul francez e catolic, protestanții sunt foarte puțini, deci regele e silit să lupte împotriva dușmanilor religiei franceze.

— Ori și ia — curtea — să devină protestantă, a întregit Artur.

— Asta ar fi o nebunie cu urmări triste — zise oaspele. — N'ar fi altceva decât trecerea Bourbonilor la catolicism, delaturarea dela tron a casei de Valois și urcarea Bourbonilor pe tron. — De fapt deja regele Francisc I a plănuțit ruperea dela biserică cea veche. Într-o zi a zis nunțului: voi rupe cu biserică veche.

Atunci nunțul a răspuns foarte potrivit: Maiestate, în cazul acela vei pierde mai mult decât papa; căci noua religie ne va așeza pe tron principe nou. — Adevărătatea acestor cuvinte le-au văzut Francisc I și urmașii lui.

— Vezi Reginald! E tocmai părerea mea, — a zis privind la contele Dubourg. Pentru întreg războiul, religia e numai o unealtă. — Războiul civil decurge numai din motivul provenit din poarta după domnie a partidelor. — Mâinile mele sunt curate!

Oaspele se uita mirat la vorbitor.

(Va urma)

Nr. 558—1912.

Inștiințare

pentru anul școlar 1912/13.

Anul școlar 1912/13, la gimnaziul superior gr. cat. din Balázsfalva (Blaj) se va începe în 31 August st. n. 1912.

1. Examenele:

a) În 31 Aug. se vor ținea: examenul corigente din 1 și 2 studii;

b) examenul de primire, cu elevii, cari vor veni în clasa I. gimn. fără testimoniu de clasa IV. primară;

c) examenul de primire cu elevii, cari vor veni dela școli civile, din studiile, ce acolo nu le-au învățat;

d) examenul de primire din limba greacă, cu elevii, cari n'au calcul din acest studiu.

2. Inscriserile:

a) elevii, cari în 1911/12 au studiat la acest gimnaziu, aducând fiecare testimoniu de pe 1911/12 cu sine, se vor înscrie în 1, 2 și 3 Septembrie dim. dela 9—12 și după amiază dela 2—6 ore;

b) în clasa I. gimnazială se vor primi elevii, cari au 9 ani impliniți, dar n'au trecut peste 12; dacă s'ar prezenta și de aceștia, asupra primirei lor va hotări corpul profesoral. Fiecare elev doritor a se înscrie în cl. I. va avea să aducă: *Estras de botez, testimoniu școlar* de pe clasa IV. primară; și dacă a trecut de 12 ani și *atestat medical*, că este oștuit a două-ură (revaccinat).

c) elevii, cari vor veni dela alte școli medii, într'un cât va fi loc, se vor primi numai în 2 și 3 Sept. dela 8 ore începând; este de dorit să vie însoțiți de părinți sau alți îngrijitori ai lor; să aducă: *Estras de botez, testimoniu școlar de pe 1911/12* și atestat despre revaccinare.

3. Taxe de înscriere:

a) Cu ocaziunea înscrierii, elevii, cari au mai studiat la acest gimnaziu, vor plăti 6 cor. taxă fundamentală, apoi cei din clasele inferioare I—IV câte 38 cor. cei din clasa sup. V—VIII câte 50 cor. didactru.

b) Aceia cari se vor înscrie în clasa I. gimnazială, și cari vor veni în clasele II—VIII dela alte gimnazii, vor plăti 12 cor. taxă fundamentală, și didactru II—IV câte 38 cor. V—VIII câte 50 cor., ca și ceilalți.

Taxa fundamentală se plătește întreagă cu ocaziunea înscrierii, iar din didactru cel puțin jumătate, dar se poate plăti și întreg, tot atunci.

Elevii săraci, cu purtare morală bună și progres bun, pot fi scutiți dela plățirea didactrului întreg sau de jumătate. Cererile însoțite cu atestat de paupertate, se vor preda cu ocaziunea înscrierii.

4. Manuale de școală:

Elevii sunt obligați să se provadă cu manualele de școală prescrise. Li se recomandă să fie cu băgare de seamă la cumpărarea lor; de cărțile vechi, rupte și mângite să se ferească, pentru că acestea sunt scoase din folosință. Conspicutul cărților, li vor găsi afișat pe tabla neagră a gimnaziului.

5. Gazde:

Pentru așezarea în loc bun a elevilor, li se recomandă părinților și îngrijitorilor, să întrebe pe directorul ori profesorul de clasă; și pe lângă altele să fie cu grijă, că în acelaș loc, la aceeaș gazdă, elevii să fie cam de aceeaș vârstă și clasă, ori macar apropiate; apoi să aibă ei pat separat. Cortelul bun, este cerință de frunte în viața fiecărui elev; sănătatea, moralitatea și progresul, atârnă mult dela acesta.

6. Începerea prelegerilor:

În 4 Septembrie, la 6° 40' dimineața, elevii se vor aduna în clase și de aici vor pleca la biserică, ca să ieie parte la chemarea în ajutor a Spiritului Sfânt și la sf. Liturghie. După eșirea din biserică se vor ceti legile școlastice, li se vor da elevilor îndrumări pentru anul 1912/13, iar la 9 ore se vor începe prelegerile.

Părinților și tutorilor li-se atrage atențiunea, ba pentru încunjurarea luxului sunt rugați chiar, ca la provederea cu haine, pălării, încălțăminte a elevilor, să nu caute la frumșetă, și că sunt oare acestea după modă? ci la aceea, ca să fie practice, țiuțoara, potrivite cu viața de școlar.

Pe cât se poate este de dorit, ca elevii să poarte haine țesute acasă, iar dacă aceasta nu se poate, să li-se facă haine din stofe gătite în fabricile din patrie, cari stofe fie de cânepă — humbac — fie de lână, sunt cu mult mai țiuțoare, decât hainele cumpărate gata. În felul acesta se va împiedeca luxul, care nu are loc între școlari, și care face multă supărare părinților.

Balázsfalva (Blaj), în 12 Aug. 1912.

Direcțiunea gimnazială.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUȚIA.

În secția morburilor de piele dela universitatea Franz Iosef-ina din Cluj, la ordinul directorului prof. Marschalko, se prescriu numai săpunuri igienice de ale lui Heinrich. Calități alese de renume mondial sunt:

SĂPUNUL DE CĂTRAN

(carele a scos din uz produsele străine de acest soi).

Săpunul-chrom ÎMPOTRIVA ASUDATULUI.

Săpunul de pucioasă împotriva mâncării-me și crepăturii de piele.

Împotriva petelor pistrii ale feței scl., cum și în contra atot felul de necurății ale obrazului: Săpunul-Borax.

Împotriva căderii părului: Săpunul de petrol.

Afară de aceste tot felul de săpunuri medicinale, aflătoare în orice apotecă și drogherie. Preț-curent spedează prompt:

Fabrica de săpun medical IOSIF HEINRICH Societate act. în CLUJ (Kolozsvar).

(67) 9-?

Concurs.

Intreprizătorii, cari doresc a executa lucrările necesare la edificarea școlii (o sala) gr.-cat. din Poiana (Nyirmező) com. Albei-Inferioare, prin aceasta se receracă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 300 coroane, adică trei-sute coroane, la oficiul paroh. gr.-cat. din Nyirmező, u. p. Nagyenyed, cel mult până la 24 August st. n. 1912 — la 10 ore a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor metropolitan, se pot studia zilnic la oficiul parohial numit, dela 8—12 ore din zi, până în ziua licitării, ce se va ținea în 25 August 1912 la 11 ore ante meridiane.

Poiana la 11 August 1912.

Baziliu Morariu,
paroh.

Crucian Vlad,
c.-prim.

(86) 1—1

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.

Calfă tinăra

și Învățăcel:

Se primește în prăvălia de manufactură la jos numitul

August Stupariu

Balázsfalva.

(85) 2—6

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbătorit, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor., leg. în lux face 44 coroane.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, sig. de zestre și sig. pe porale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infrației (furt prin spargere) sig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911	K.	5,275,798-28
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5,146,556-86
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	foc	127,763,744--
	viață	10,931,322--
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,520,492--

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(8) 82-?